

дали приводів для появи чи загострення політичної кризи в цій країні. В Україні ж розбалансованість влади призвела до різкого загострення політичного протистояння як у парламенті, так і поза його межами, ставши причиною для розпуску Верховної Ради і її дострокових виборів у 2007 р.

Отже, маючи у наявності чіткий розподіл функцій, президентська політична система країни побудована таким чином, що гілки влади не стільки мотивовані на конкуренцію, не кажучи вже про конфронтацію, скільки орієнтовані на консенсус і пошук компромісів. Слід зазначити, що президентські системи правління у Європі, по суті, не прижилися, маючи ареалом свого поширення здебільшого Північну і Південну Америку.

Політична система напівпрезидентського/змішаного типу

Під змішаною формою правління прийнято розуміти симбіоз парламентської та президентської форм політичного правління. На сьогодні цю форму правління, наприклад, у Європі сповідує невелика група країн. За винятком великих за кількістю населення та економічно впливових Франції, Іспанії, Польщі змішана форма правління діє також в Австрії, Болгарії, Ірландії, Македонії, Румунії, Словенії, Фінляндії та Хорватії.

Ця форма правління виникла на руїнах Четвертої парламентської республіки у Франції одразу ж після Другої світової війни. Її прототипом певною мірою може слугувати Веймарська республіка у Німеччині 1919–1933 рр. Приблизно десятирічний період правління Четвертої республіки, яку за формою правління слід віднести до парламентської республіки, був позначений політичною нестабільністю та перманентними урядовими кризами. Завдяки зусиллям президента де Голля та його прибічників систему французького парламентаризму вдалося реформувати таким чином, що замість парламентської виникла змішана форма правління. Настав етап П'ятої республіки, закріплений текстом конституції зразка 1958 р. Попри те, що у проєкті Конституції П'ятої республіки йшлося про оновлення парламентського режиму, однак насправді «політичний режим, установлений Конституцією 1958 р., ніяк не може іменуватися парламентським, тому що реальність П'ятої республіки різко відрізняється від парламентського режиму. Цей факт в даний час ніхто і не заперечує. Де Голль і його нащадки фактично створили новий режим, мало в чому зв'язаний з формально діючою Конституцією»⁷⁹.

Політична сутність змішаної форми правління у Франції, яка, за визнанням фахівців, стала моделлю для України, полягає у тому, що законодавчий орган влади — Національні збори — формують уряд із членів парламенту, але президент країни, обраний народом, а не парламентом, знаходиться у тісному контакті з прем'єр-міністром та очолюваним ним урядом. Він призначає прем'єр-міністра та приймає його відставку, а за пропозицією останнього призначає і звільняє членів уряду. Повнова-

ження французького президента щодо уряду на цьому не завершуються. Він безпосередньо головує на засіданнях Ради міністрів — уряду Франції, підписує ухвалені на ньому декрети та інші нормативні акти, у такий спосіб контролюючи його діяльність.

За таких обставин, як підкреслюють фахівці, виконавча влада носить подвійний характер: «Вона здійснюється і президентом і урядом. Особливістю напівпрезидентської республіки є те, що повноваження президента знаходяться в залежності від співвідношення сил у парламенті. У разі підтримки парламентської більшості, президент фактично керує роботою уряду. У цьому разі домінує президентська модель влади і фактично республіка стає президентською. Не маючи підтримки парламенту, президент не вправі впливати на склад уряду й, отже, втрачає більшість своїх повноважень. При такому розкладі сил президентська республіка зміщується у бік парламентарної моделі»⁸⁰.

Отже, таку систему влади, за якою повноваження президента, зокрема його вплив на уряд, залежать від співвідношення сил у парламенті, можна визначити як систему динамічної політичної рівноваги, де сила влади може перетікати з рук у руки: від президента до парламенту і навпаки.

Проте практика показує, що у тій же Франції вдається знаходити компроміс між політичним складом парламенту та авторитетом президента, що в цілому забезпечує країні імідж однієї з найстабільніших у політичному відношенні країн впродовж останніх десятиліть. За такої форми правління президент і прем'єр-міністр ділять сфери впливу: перший переважно займається питаннями зовнішньої політики, тоді як другий — внутрішньої.

Функції та повноваження законодавчого органу влади

Розглянувши у загальному вигляді конструкції політичних систем, які історично склалися і діють у переважній більшості країн з демократичним політичним устроєм, перейдемо до детальнішого розгляду структури та функцій законодавчого органу влади. Одразу ж необхідно зазначити, що як за будовою, так і обсягом повноважень органи законодавчої влади істотно відрізняються один від одного. Разом із тим, попри відмінності, зумовлені як історичними, так і національними політичними традиціями, вони мають і типові спільні риси, які є визначальними для них характеристиками. Отже, до повноважень законодавчих органів влади, як правило, належать такі функції:

- законодавча;
- представництво інтересів суспільних груп;
- моніторинг та контроль;
- політичне рекрутування;
- легітимація режиму.

Законодавча функція за визначенням у більшості випадків є го-